

**ELAren iritzia Espainiako eta EAEko gobernuek  
defizit publikoa murrizteko hartu dituzten  
erabakiei buruz**

*2010eko maiatzaren 27a*

## **O-SARRERA**

Joan den maiatzaren 21ean Espainiako Gobernuak Errege Lege Dekretu (ELD) bat onartu zuen, eta berau maiatzaren 24an Estatuko Aldizkari Ofizialean (BOE) argitaratu zen. Dekretuan zehazten ziren aurrez Zapaterok iragarritako gastu murrizketak, batik bat administrazioaren zerbitzuko langileen soldata jaitsiera eta gizarte-gastuko hainbat kapituluren murrizketa (funtsean pentsioak, menpekotasun prestazioak eta jaiotzagatiko dirulaguntza).

Erabili den prozedura ikuspuntu demokratikotik kritikatzekoa da. Batetik, iragarritako erabakiak zehazteraino 10 egun luze igaro ziren, horrela gobernuaren asmoen inguruan gizarte-ari funtsezko informazioa ezkutatzen zaiolarik. Bestetik, errege dekretu legearen bideak esan nahi du neurriok aurretik eztabaidarik egin gabe ezartzen direla, ezta parlamentuan ere. Zalantzazkoa da errege lege dekretuaren bidea, berez gai urgenteetarako dena, kasu honetan egokia izatea. Dekretuak jasotzen dituen neurrietatik batek ere ez du hori justifikatzen, are gutxiago batzuk indarrean beranduago sartzen direnean, adibidez pentsioen izoztea, 2011ko urtarrilean aplikatzekoa dena; beraz, Gobernuak ohiko prozeduraren bat erabil zezakeen.

Neurri horiek EAEn izango duten eragina zehaztu asmoz, Lehendakariak maiatzaren 27an Legebiltzarrean azaldu zuen Eusko Jaurlaritzaren murrizte-plana. Zehaztasun handirik gabeko neurri eta erreformak, Madrilen erabakitakoaren jarraipen zehatza egiten dutenak, eta berriro bi puntutan oinarritu direnak: gizarte-gastua murriztea eta enplegua deuseztatzea.

Bere agerraldian, Patxi Lopezek nabarmendu zuen "krisi larri honi aurre egiteko eta bertatik baldintza hobetan ateratzeko guztiok lagundu behar dugu, guztiok egin behar dugu sakrifizioen bat..." Bada, Lehendakariak ez du zergak aldatzeko inongo proposamen zehatzaik egiten, eta are gehiago, argi esaten du euskal esparruan ezin dela neurririk erabaki, kalterako litzatekeelako betiko argudio faltsua erabiliz. Oraindik ere Aldundiek ez dute konpromisorik hartu zerga-politika eredu bati buruz, eta iruzur fiskalari ere ez zaio heltzen. Nabaria da iragarritako neurriekin sakrifizioak betiko taldeoi leporatzen dizkigutela.

### **I- MAIATZAREN 20KO 8/2010 ERREGE LEGE DEKRETUAREN EDUKIAK**

Errege lege dekretuko neurririk garrantzitsuenak honakoak dira:

#### **1. Administrazioaren zerbitzura lanean ari diren beharginen soldata batez beste %5 murriztea**

Ekainaren 1etik aurrera arlo publikoko ordainsariak batez beste %5 murriztuko dira. Hau era progresiboan egingo dute, soldata handiena dutenei gehiago kenduta, baina langileen zati txiki bati besterik ez zaio jaitsierarik ezarriko (lan-

kontratudunei, beren lanaldi osoko ordainsaria lanbidearteko gutxieneko soldata bider 1,5 izatera iristen ez bada).

Neurri hau negoziazio kolektiboari eta autogobernuari egindako eraso zuzena da, negoziazio kolektiboaren ondorio den akordio oro baztertu eta erakunde guztiei ezarri arazten baitiete.

## **2. Pentsioen gastua murriztea**

Pentsioei dagokienez hiru bidetatik murriztu nahi dute gastua:

- **2011n ez da igoerarik izango.** Gobernuak erabaki du 2011n pentsioak ez direla eguneratuko, hiru taldetakoak salbu: gutxieneko pentsioak, kotizazio gabekoak eta SOVI. Hau oso larria da, kontutan izanik Espainiako estatuan batezbesteko pentsioa apirilean hileko 776 euro zirela (875 Nafarroan eta 962 EAEn). Beraz, milioika lagunek hilabete bukaeraraino iristeko arazo handiak izan ohi ditu.
- **Erretiro partzialeko erregimen iragankorra kentzea (errelebo-kontratua).** 2010eko maiatzaren 25etik aurrera (ELD hau indarrean sartzen den eguna) erretiro partziala hartzeko Gizarte-Segurantzako Lege Orokorraren 166. artikuluko baldintzak oso-osorik eskatuko dira (40/2007 legeak dioenaren arabera), hots: 61 urte izatea; enpresan gutxienez 6 urteko antzintasuna; 30 urtez kotizatu izana, eta lanaldia gutxienez %25 eta gehienez %75 murriztea.
- **Erretiro-pentsioa jasotzeko 15 urte efektiboko kotizazio ezaldia exigitzen duen erregimen iragankorra kentzea.** Hau ere maiatzaren 25ean sartzen da indarrean, eta bertan behera uzten du jubilazio pentsio bat jasotzeko eskubidea izateko 5.475 egun efektibo kotizatu izana apurka ezarriko zela zioen xedapen iragankorra (2008ko 4.777 egunetik hasita 2013tik aurrera eskatuko ziren 5.475eraino). Beraz, 2010eko maiatzaren 25etik aurrera 5.475 egunak exigituko dira. Erretiro pentsioa lortzeko aukera zailtzen du honek. Hau gobernuak ez du jendaurrean azaldu, baina izatez pentsioak kalkulatzeko sistemaren erreforma bat da.

## **3. Menpekotasunari buruzko erabakiak**

Menpekotasunari buruz, legea aldatu egiten da dirulaguntzei buruz: aurrerantzean eskaria egiten denetik administrazioak ebazpena eman arte gehienez 6 hilabeteko epea igaroko da (orain ez dago halako eperik), baina benetan gastua bi bidetatik murrizten da:

- Diru-laguntzak atzera eraginez soilik 6 hilabete horietatik aurrera ordainduko dira. Beraz, lehen sei hiletako atzera eragineko ordainik ez da gehiago egingo.
- Senideak zaintzeagatik ematen diren dirulaguntzak (hauek dira kasu gehienak), atzeratuta badaude, epeka ordaindu ahal izango dira, ordaina onartu zenetik gehienez bost urteko epean eta urtero kopuru bera izango delarik.

Menpekotasun egoeran daudenen bizkarretik aurrezteko modua da hau, gizarteko talderik ahulenetako baten bizkarretik, alegia.

#### **4. Jaiotzagatiko neurriak (zergak eta gizarte-segurantzak)**

Espainiako Gobernuak zerga-araudia aldatu egin du haurra jaiotzean edo adoptatzean ematen diren kenketak gutxitzeko, baina honek HEHan ez du eraginik, arau propioak baitaude.

Aitzitik, eragin zuzena du guregan haur-txekea kentzeak (aldi bakarrean ematen den 2.500 euroko dirulaguntza). Erabaki hau behin betikoa izango da, eta etorkizunean desagertzea dakar; 2011ko urtarrilaren 1ean sartuko da indarrean.

#### **5. Tokiko erakundeei buruzko neurri ekonomiko-finantzarioak eta gastu publikoa kontrolatzeko beste erabaki batzuk**

Gobernuak aipatu ez zituen beste neurri batzuk, baina lege dekretuan jasota daudenak, beste herri-administrazio batzuri eragiten diete (autonomi-erkidego zein udalak). Besteak beste:

- Soldatak murriztuta aurrezten duten dirua udalek ezin izango dute beste gastu batzutara bideratu, Espainiako gobernuak aipatzen dituenetara izan ezik.
- Tokiko erakundeek ezin izango dute 2011n epe luzeko mailegu publiko zein pribaturik hartu beren inbertsioak finantzatzeko, zenbait salbuespen gorabehera.
- Gastu publikoaren gaineko kontrol berri bat ezarriko da, aldeztu aurretik bete beharrekoa- Ekonomia eta Ogasun ministerioak arlo publiko eta pribatuaren arteko lankidetzakontratuak egiteko baimena eman beharko du, baita 12 milioitik gorako herrilantzerako kontratuetan ere. Kontrol hau beste kasu batzutan ere ezarriko da.
- 

|                                                                                   |
|-----------------------------------------------------------------------------------|
| <b>II- EUSKO JAURLARITZAK MAIATZAREN 27AN<br/>PROPOSATUTAKO MURRIZTE-NEURRIAK</b> |
|-----------------------------------------------------------------------------------|

Patxi Lopez Lehendakariak maiatzaren 27an aurkeztu zituen Legebiltzarrean Eusko Jaurlaritzak krisi ekonomikoari aurre egiteko hartu nahi dituen erabakiak eta erreformak. Honakoak dira funtsean:

#### **Arlo publikoan soldatak eta enplegua murriztea**

Soldata-masaren %5 aurreztu nahi dute, hots, 87 milioi euro inguru.

%5 hori iristeko administrazioan lan egiten dutenen soldata murriztuko da, baina ez dute datu zehatzik ematen (hitzez-hitzez esaten da "2010rako iragarri den soldata-murrizketa aplikatuko da, gure autogobernuaren berezitasuna aintzat hartuta, Gobernu zentralak emandako arauak eragindako soldata-kontzeptuetan, betiere betebeharrekoak direnean eta progresibitatea aplikatuz".

Halaber, arlo publikoaren zerbitzutan dauden gainerako langileei ere (batez ere enpresa publikoetako) langile publikoek eskatzen zaien ahalegin bera ezarriko zaiela. Hori, Espainiako gobernuaren lege dekretuak kolektibo hori murrizketatik salbuetsita jartzen duen arren.

Soldata murrizteaz gainera ordainsarien gutzirako kopurua gutxitzeko helburua lortzeko beste neurri batzuk proposatzen dituzte:

- Erretiroak utzitako 166 lanpostu huts eta azken 12 hiletan bete ez diren beste 138 lanpostu amortizatzea (beharrezko ez direla jotzen delako).
- Metatutako zereginen ondorioz hartzen diren langileen kontratazioa %8 murriztea; ordezkapenak egiteko kontratazioa %8 jaitea, eta laneko absentismoa %1 murriztea.

Aipatzen denez, horrekin guztiarekin %5eko aurrezkia lortuko ez balitz beste erabaki batzuk hartuko lituzkete.

- 2011n administrazioako kargu publiko eta langile guztien soldata izoztu egingo da.

### **Gizarte-gastua murriztea**

Hainbat asmo eta neurriren bidez gizarte-gastua murriztu nahi dute. Abiapuntua oso larria da, bai baitirudi onartu egiten dela inondik ere frogatu gabeko tesi bat, hots, arlo publikoa pribatua bezain produktiboa ez dela dioen leloa; honela ate guztiak zabaltzen dizkiote zerbitzu publikoekin negozio egiteko aukerari.

Osasun arloan besteak beste sisteman zerbitzu berriak ematen hastea eragotzi nahi dute (hainbat gaixotasunentzako sendabide berriak, adibidez), edota pentsiodunek errezeta bakoitzeko ordain bat egin beharra (zehaztasun handirik eman gabe).

Izoztu egin nahi dituzte ere seme-alabengatik ematen diren laguntzak eta garapenerako lankidetzak, datozen bi urteetan. Gainera, familia-planaren ondorioz egitekoak ziren aurrerapenak geldiarazi egin nahi dituzte.

Zerbitzu sozialetan argi esaten dute gizarte-zerbitzuen legeak zeukan garapen motel eta eskasa are gehiago geldotuko dutela. Ez dute besterik zehazten, baina duela 6 hilabete amaitu zen gizarte zerbitzuen legeak jasotzen zuen Zerbitzuen Kartera erbakitzeke epea (hor jaso beharko lirateke herritarrek zerbitzu horiekiko dituzten eskubideak, orain arte ez baita halako eskubiderik aitortzen).

Murritzte sozial larri hauek plazaratu ahala (beste batzuk ere aplikatzen ari dira osasungintzan eta irakaskuntzan: larunbatetan anbulatorioak ixtea, ikasgeletako ratio gero eta altuagoak), beste gauza batzutarako dirua badago, eta ez dira beharrezkoak; aitzitik, batzuk kaltegarriak. Hain zuzen, Patxi Lopezek esan duenez "2010eko aurrekontuetan jasotako inbertsio guztiak mantenduko dira, batik bat euskal Yaren Gipuzkoako tartean".

Beraz, hainbat neurri aipatu dute, horietako asko oso generikoak eta zenbateko eragin ekonomikoa duten zehazten ez dutenak, soldatetan nolabait izan ezik, ez baita zehazten administrazioko langileen soldatetatik zenbateko portzentajea kenduko den. Honi dagokionez ere argi geratzen da Eusko Jaurlaritzaren lehentasuna: gastua gutxitzea, betikoon bizkarretik, eta benetako eztabaida, diru-sarrerei buruzkoa, saihestea.

### III- IRITZIA

ELAk Zapateroren errege lege dekretua eta Patxi Lopezen plana arbuia egiten ditu, honako arrazoiengatik:

Lege dekretuari buruz:

- **Neurri antisozialak ezartzen ditu.** Gertatzen ari denaren ardurarik ez duten taldeei ordainarazi nahi dielako krisia: pentsiodunak, familiak eta arlo publikoko langileak. Ekonomiako eta finantzetako botereek eskatzen duten politika da hau; gobernuak men egiten die.
- **Autogobernuari eraso egiten dio.** Espainiako gobernuak Hego Euskal Herriko erakundeei ezarri nahi dizkie bere erabakiak, administrazioko langileen soldatei buruz zein tokiko erakundeen gastu publikoari dagokionez. Euskal arlo publikoan negozioazio kolektiboak dituen aukerak galarazten ditu horrela.

Erabakiok itxuratzen duten prozesua beharrezkoa denaren kontrako bidetik doa. 2010erako onartu ziren aurrekontuak, estatu mailan zein HEHn, oso murriztuak ziren, gizarte-gastuaren kalterako. Aurrekontuok are gehiago murrizten ari dira gai sozialetan. Murrizketez gainera, prozesua osatzeko erreforma laborala, negozioazio kolektiboaren errefirna eta pentsioena etorriko dira, baita aurrekontu murrizketa gehiago ere.

Patxi Lopezen erabakiei dagokienez:

- **Hauek ere antisozialak dira.** Hainbat ataletan zehaztasun handirik ez dagoen arren, nabarmena da Jaurlaritzak gizarte-gastua murrizteko duen borondatea, eta horrek herritar asko eta askoren babesa okertu egingo du. Dena dela, zehaztu diren erabakiek, pentsiodunek errezetak ordaintzea kasu, hainbat eratan zigortzen ari diren kolektiboengan eragiten dute.
- **Arlo publikoan soldatak eta enplegua murriztu nahi dituzte, eta funtzio publikoko mahai orokorreko hitzarmena hankaz gora**

**botatzen dute.** ELAk ez du onartzen soldatak murrizterik, ez lanpostuak deuseztatzerik. Mahai orokorreko akordioa hausten da horrela.

Honela, krisiari ematen ari zaien irtenbideak atzeraldia areagotu egingo du, langabezia gehitu eta babesgabe daudenak kaltetu. Espainiako gobernuak aitortzen du BPGa aurten eta datorren urtean gutxiago haziko dela, murrizketen ondorioz, eta horrek enpleguari kalte egingo diola. Jaurларitza bide beretik doa, eta zuzenean enplegua murriztu nahi du, hots, langabezia gehitzekotan da. Irtenbidea bidegabea eta okerra da, gastua gehitu beharko bailitzateke (batez ere arlo sozialekoa), enplegua sortuko duen hazkunde ekonomikoa bultzatuta.

Defizita gutxitze aldera gastua murriztea erabateko hankasartzea da:

- Defizit publikoa batezbesteko europarraren gaineratik dago, baina ez gastu publikoa handiagoa delako (aitzitik, askoz txikiagoa da, batik bat gizarte-gastuari dagokionez). Gabezia horrek beste zergati bat du: HEHan eta Espainian zerga bidez biltzen den diru kopurua askoz urriagoa da (BPGko 10 puntu inguru). Europaren pareko zergak ezarriz gero, defizitaren ordeaz superabita legoke, eta gizarte-gastua gehitzeko moduan egongo ginateke. Horrenbestez, lehenik diru-sarrerak gehitu behar dira, iruzur fiskalari aurre egin eta azken urteetako zerga-erreformetan atzera eginez.
- Gastu publikoaren zati handi bat oso eztabaidagarria da. Adibidez, Espainiako gobernuak finantza-sistemaren esku jarri dituen 61.000 milioiak, edota beharrezko ez diren eta ingurumenari kalte egiten dioten azpiegituretan xahutzen den dirutza (AHT edota Pasaiako kanpo portua, esaterako). Gastua murriztu nahi izatekotan beste arlo batzuk ere uki litezke, ez gobernuak erabakitako hauek.

Erabakiok ez daukate zerikusirik ez elkartasunarekin, ez arduraz jokatzearekin. Hitzok itxurak egiteko argudio hutsak dira, eta eurekin hartzen dituzten erabakiak mozorrotu nahi dituzte; erakundeen benetako borondatea ere estali nahi dute: herritar gehienei kalte egitea, botere eta aberastasun handiena dutenei mesede egiteko.